Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Retouradres: Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

Stichting Boogbrug Vianen
Walkade 15 p/a
3401 DR IJSSELSTEIN

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Contactpersoon
afdeling M&S/
register rijksmonumenten
T 033 42 17 421
F 033 42 17 799

Onze referentie
MS-2005-4339

Uw brief van

Bijlagen
besluit met bijagen

Datum 25 JAN. 2010
Betreft aanwijzing beschermd monument
Monumentnummer : 529907
Gemeente : Arnhem
brug over de Rijn te Arnhem

Hierbij zend ik u mijn besluit waarbij ik, gelet op de artikelen 3 en 4 van de Monumentenwet 1988, positief beslis op het verzoek/voorstel om het bovengenoemde object aan te wijzen als beschermd monument. Het bovengenoemde object zal definitief een beschermd monument zijn wanneer het wordt ingeschreven in het register zoals bedoeld in artikel 6 van de Monumentenwet 1988. Een monument wordt ingeschreven wanneer de termijn voor het indienen van bezwaar/beroep ongebruikt is verstreken of wanneer hierop onherroepelijk is beslist. Mocht door u of door andere belanghebbende(n) bezwaar worden gemaakt, dan blijven gedurende de bezwaartermijn en gedurende de behandeling van het bezwaarschrift, vanaf de datum van deze brief de artikelen 11 tot en met 31 van de Monumentenwet 1988 van toepassing.

Het doel van de wet is om monumenten van bouwkunst en archeologie te behouden. De wettelijke bepalingen zijn er op gericht dat daarbij steeds het algemeen belang tegen het particulier belang wordt afgewogen. Het is dus niet zo dat aan het beschermd monument niets meer mag worden veranderd, maar wel dat voor iedere wijziging vergunning ingevolge de Monumentenwet 1988 dient te worden gevraagd bij burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument is gelegen.

Voordat bijgaand besluit is genomen, heb ik advies gevraagd aan de gemeente, de Raad voor cultuur en, indien van toepassing, aan gedeputeerde staten van de provincie.

De tekst van de Monumentenwet 1988 kunt u aantreffen op de internetsite van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (www.cultureelerfgoed.nl). Een exemplaar van de Monumentenwet 1988 is te verkrijgen bij de afdeling communicatie (doorkiesnummer 033-4217456).

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
dr. Ronald H.A. Plasterk,
namens deze,
het hoofd Monumentenregistratie & Subsidies,

mr. Tjeu Otten

25 JAN. 2010

BESLUITMOTIVERING

- bijlage bij besluit op verzoek tot aanwijzing als beschermd monument als bedoeld in artikel 3, zevende lid, van de Monumentenwet 1988 -

betreffende	Verkeersbrug met aanbrug, viaduct en trapopgang met monument
naam	: John Frostbrug
gemeente	: Arnhem
plaats	: Arnhem
straat en huisnummer	: n.v.t.
nummer	: 529907

==========

AANLEIDING

Het verzoek tot bescherming als rijksmonument is bij brief d.d. 29 september 2005 ingediend door de Stichting Boogbrug Vianen. De aanwijzingsprocedure, bedoeld in artikel 3 van de Monumentenwet 1988, is gestart op 30 januari 2006.

In 2007 heeft de minister een selectie bekendgemaakt van monumenten die behoren tot de ongeveer 100 meest waardevolle monumenten die zijn gebouwd in de periode van 1940 tot en met 1958, met als doel deze aan te wijzen als beschermd monument.
De minister heeft de John Frostbrug opgenomen in deze selectie.

AANWIJZINGSBELEID

Vanaf 1 januari 2009 geldt de Beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2009, beleidsregel van de Minister van OCW van 18 december 2008, Staatscourant 5 januari 2009, nr. 169 (hierna: Beleidsregel 2009).

In artikel 10, eerste lid, van de Beleidsregel 2009 is bepaald dat de artikelen 4 tot en met 9 niet van toepassing zijn op een monument of een archeologisch monument ten aanzien waarvan voor 1 januari 2009:

a. een verzoek als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikellid op 31 december 2008 luidde, is ingediend,
b. de procedure als bedoeld in artikel 3 van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikel op 31 december 2008 luidde, is aangevangen, of
c. door of namens de minister bij een belanghebbende dan wel door een provincie of een gemeente het gerechtvaardigde vertrouwen is gewekt dat het voornemen bestaat het monument of het archeologisch monument op grond van artikel 3 van de Monumentenwet 1988, zoals dat op 31 december 2008 luidde, aan te wijzen als beschermd monument.

In het onderhavige geval is de procedure als bedoeld in artikel 3 van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikel op 31 december 2008 luidde, aangevangen voor 1 januari 2009.

In artikel 10, tweede lid, van de Beleidsregel 2009 is bepaald dat de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2007 van overeenkomstige toepassing is op een monument of een archeologisch monument als bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de Beleidsregel 2009.

Op 1 juli 2007 is de Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2007, beleidsregel van de Minister van OCW van 13 juni 2007, Stcrt. 20 juni 2007, nr. 116, in werking getreden (hierna: Tijdelijke beleidsregel 2007).

In artikel 6, eerste lid, van de Tijdelijke beleidsregel 2007 is bepaald dat de artikelen 2, 3, 4 en 5 van toepassing zijn op een monument, ten aanzien waarvan na 23 juli 2004 de aanwijzingsprocedure is gestart. In het onderhavige geval is de aanwijzingsprocedure gestart na 23 juli 2004. Op het aanwijzingsverzoek is de Tijdelijke beleidsregel 2007 dan ook van toepassing.

Op grond van artikel 3 van de Tijdelijke beleidsregel 2007 vindt alleen aanwijzing als beschermd monument plaats van gebouwde objecten die zijn vervaardigd vanaf 1940, indien het monument:

a. vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde kan worden aangemerkt als een nationaal of internationaal erkend kenmerkend monument van de Nederlandse architectuur, stedenbouw, landinrichting, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst; en
b. in verband met de kwaliteiten, genoemd onder a, behoort tot de ongeveer 100 meest waardevolle monumenten die zijn gebouwd in de periode 1940 tot en met 1958.

Het object is vervaardigd vanaf 1940.

Op grond van artikel 4, eerste lid, van de Tijdelijke beleidsregel 2007 past de minister bij de selectie, bedoeld in artikel 3, de volgende criteria toe:

a. het monument is een evidente mijlpaal in de ontwikkeling van de architectuur, stedenbouw, landinrichting, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst in Nederland, wat onder meer blijkt uit een vooraanstaande positie en duiding in de nationale en internationale vakliteratuur; of
b. het monument is een essentieel toonbeeld van de belangrijkste cultuurhistorische of sociaalhistorische ontwikkelingen van de wederopbouwperiode in Nederland.

Ingevolge artikel 4, tweede lid, van de Tijdelijke beleidsregel 2007 houdt de minister bij de selectie bedoeld in artikel 3, rekening met de mate waarin het monument:

a. een positief behoudsperspectief heeft, zowel technisch als functioneel; en
b. een positieve invloed heeft op de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving

HOREN VAN BELANGHEBBENDEN

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 3, vierde lid, van de Monumentenwet 1988, zoals dat artikellid op 31 december 2008 luidde, heeft de gemeente belanghebbenden op de hoogte gesteld van het beschermingsverzoek en hen in de gelegenheid gesteld zich te doen horen.
Van bezwaar is niet gebleken.

ADVIES GEMEENTE

Burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem heben bij brief d.d. 26 oktober 2006 geadviseerd positief te beslissen inzake het verzoek tot bescherming als rijksmonument. Daarbij wijzen burgemeester en wethouders erop dat de brug niet alleen in aanmerking komt voor rijksbescherming op grond van de cultuurhistorische referenties aan het Rijkswegenplan, maar ook als icoon voor de wederopbouw van Nederland na de Tweede Wereldoorlog.

ADVIES PROVINCIE

Aan gedeputeerde staten is niet gevraagd te adviseren omdat het object binnen de bebouwde kom ligt.

ADVIES RAAD VOOR CULTUUR

De Raad voor Cultuur heeft bij brief d.d. 16 december 2009 geadviseerd positief te beslissen inzake het verzoek tot bescherming als rijksmonument.
De Raad voor Cultuur heeft eerder over de brug geadviseerd als onderdeel van het Rijkswegenplan 1927. Bij brief van d.d. 12 april 2007 adviseerde de Raad naar aanleiding van een verzoek tot aanwijzing van zeven bruggen uit het Rijkswegenplan 1927. Een belangrijke rol in dat advies speelde het toen geldende aanwijzingsbeleid en het ontbreken van een beoordelingskader. De John Frostbrug wordt nu als afzonderlijk object voorgedragen en is opgenomen in de selectie van ongeveer 100 meest waardevolle gebouwen en ensembles die in de periode 1940 tot en met 1958 tot stand kwamen. In uw brief van 17 oktober 2007 aan de Raad voor Cultuur gaf u aan het voornemen te hebben om de objecten op deze lijst aan te wijzen als rijksmonument. De Raad is over deze selectie om advies gevraagd. Bij brief van 13 februari 2008 (kenmerk:mon-2007.041992/2) heeft hij positief geadviseerd.
De Raad voor Cultuur sluit zich aan bij de inhoud van de omschrijving van de John Frostbrug. Hij acht de brug een icoon van de wederopbouw en van nationale betekenis. De Raad stemt daarom in met uw voornemen de John Frostbrug aan te wijzen als beschermd monument.

WAARDERING

De verkeersbrug genaamd John Frostbrug, met aanbrug en viaduct met trapopgangen en monument, is van algemeen belang als essentieel toonbeeld van de vroege Wederopbouw:

- vanwege de cultuurhistorische waarde als (inter)nationaal gedenkteken voor de strijd tegen onderdrukking en als symbool voor bevrijding en herrijzenis van Nederland. Daarbij is de brug jaarlijks middelpunt van de herdenkingsbijeenkomst van de Slag om Arnhem en de Operatie Market Garden. De bouwhistorie van tweevoudige vernieling en drievoudige (her)bouw draagt hieraan bij;
- vanwege de historische en herinneringswaarde door de uiterst belangrijke en cruciale rol die de brug heeft gespeeld in de Tweede Wereldoorlog (slag om Arnhem) en in het bevrijdingsoffensief;
- vanwege cultuurhistorische waarde als brug uit het Rijkswegenplan 1927, een nationaal project ter verbetering van de infrastructuur van Nederland en ter arbeidsverschaffing in crisistijd;
- vanwege architectuurhistorische waarde als voorbeeld van de bruggenbouw en ingenieursbouwkunst uit het tweede kwart van de 20ste eeuw, in het bijzonder uit de periode van het in 1928 opgerichte Bruggenbureau van Rijkswaterstaat; ook van

waarde voor de historie der techniek als eerste Nederlandse Langerse brug (verstijfde staafboogbrug);

- vanwege stedenbouwkundige waarde voor de ontwikkeling van Arnhem in het tweede kwart van de 20ste eeuw, als onderdeel van de verbetering en modernisering van de infrastructuur op nationaal niveau en vanwege de ruimtelijke en functionele relatie met het eveneens uit de wederopbouw stammende Airborneplein;
- als beeldmerk van de stad Arnhem;
- vanwege situationele waarde door omranding met groenplantsoenen en de ligging in het open uiterwaardgebied.

CONCLUSIE

Aan de overwegingen van de Monumentenwet 1988 ligt onder meer ten grondslag het meer betrekken van lagere overheden bij het behoud van monumenten. In de Memorie van Toelichting wordt het grote belang gememoreerd dat in de huidige wet wordt gehecht aan de inbreng van vooral de gemeente over de aanwijzing. Hoewel op rijksniveau over het al dan niet beschermen wordt beslist, komt aan de adviezen van de lagere overheden een invloedrijke plaats toe. Slechts op zwaarwegende gronden zal de minister van die adviezen kunnen afwijken. In dit geval bestaat daartoe geen aanleiding.

De waarde die door de gemeente naar voren is gebracht, te weten de waarde als icoon voor de herrijzenis en gedenkteken voor de Slag om Arnhem, is bij de bescherming erkend als de meest relevante waarde van de brug.

Het tot het tot dusver bestaande gemeentelijke monument John Frost brug c.a. behorende Airborneplein en de groenaanleg op de taluds worden niet bij de rijksbescherming betrokken; hierin schuilt niet de herinneringswaarde die de brug zelf heeft. In het kader van de bescherming van de brug worden plein en groenaanleg dan ook niet van nationaal belang geacht.

Nu het een gebouwd object betreft dat is vervaardigd vanaf 1940 en er sprake is van een monument als bedoeld in artikel 3 van de Tijdelijke beleidsregel 2007, en niet is gebleken van overwegende bezwaren, wordt het object, conform artikel 3 van de Tijdelijke beleidsregel 2007, WEL aangewezen als beschermd monument.

De bijgevoegde kaart maakt deel uit van dit besluit. De daarop aangegeven contour is een indicatieve weergave van de omvang van het beschermde monument.

==========

07 I 2010

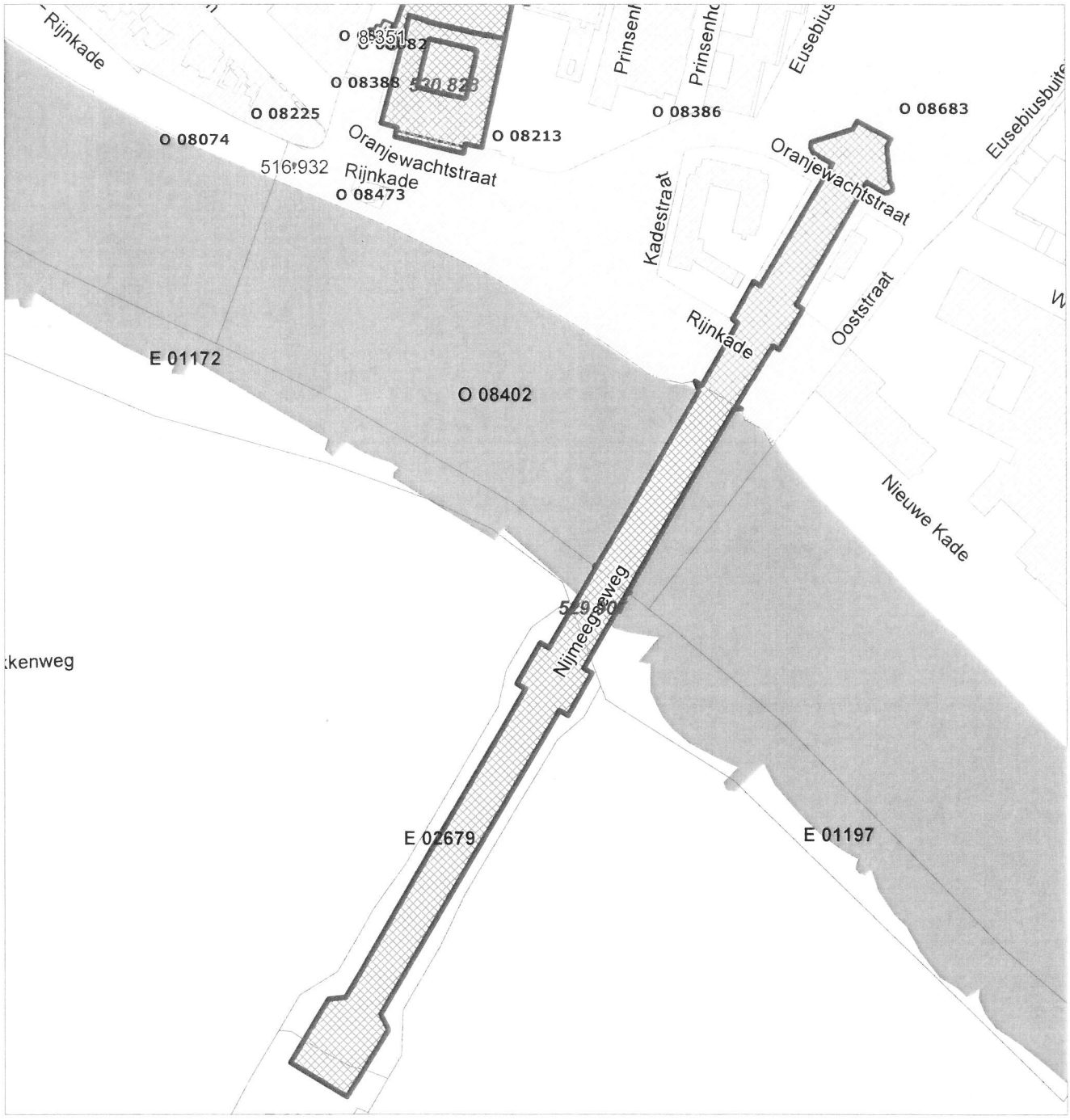

begrenzing rijksmonument

999999 rijksmonumentnummer

Scale 1: 3.500

kadastraal perceel

A 00000 perceelnummer

Printdatum: 6-1-2010

BESLUIT
MS-2005-4339

KENNISGEVING BESLUIT

DATUM: 25 JAN. 2010

DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP.

Gelet op de artikelen 3 en 4 van de Monumentenwet 1988 (Staatsblad 1988 nr. 638);

Gehoord de gemeente waarin de hierna te noemen onroerende zaak is gelegen;
Gehoord gedeputeerde staten van de provincie waarin de hierna te noemen onroerende zaak is gelegen, indien dit zich bevindt buiten de in artikel 20a, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 (Staatsblad 1994 nr. 475) bedoelde bebouwde kom;
Gehoord de Raad voor cultuur;

BESLUIT

De als volgt aan te duiden onroerende zaak aan te wijzen als beschermd monument:

Provincie : Gelderland Monumentnummer : 529907
Gemeente : Arnhem

PLAATSELIJKE AANDUIDING

Plaats : Arnhem
Locatie : brug over de Rijn

KADASTRALE AANDUIDING

Kad. Gemeente : Arnhem
Sectie : E
Nummer : 2678

Kad. Gemeente : Arnhem
Sectie : E
Nummer : 2679

Kad. Gemeente : Arnhem
Sectie : O
Nummer : 8683

OMSCHRIJVING

Inleiding
John-Frostbrug, voorheen Rijnbrug, stalen VERKEERSBRUG over de Rijn bij Arnhem met AANBRUG en VIADUCT met TRAPOPGANGEN en MONUMENT, gebouwd in 1932-1935, vernield in 1940, hersteld en wederom vernield in 1944/45; heropend op 9 mei 1950. De brug is een tastbare herinnering aan het geallieerde bevrijdingsoffensief in de Tweede Wereldoorlog en geldt als een monument voor de Slag om Arnhem - een dramatisch dieptepunt en eindpunt van de Operatie Market Garden, een poging Nederland te bevrijden, die het leven kostte aan meer dan 1700 geallieerden en een maandenlange verlenging van de oorlog en de Hongerwinter tot gevolg had. Deze herinneringswaarde heeft internationale betekenis. Tevens is de brug een icoon van de wederopbouw: deze derde brug binnen anderhalf decennium staat symbool voor de herrijzenis na de Tweede Wereldoorlog in het algemeen en van het zwaar getroffen Arnhem in het bijzonder.
Op 10 mei 1940 was de jonge Rijnbrug door de Nederlandse Genie en Rijkswaterstaat opgeblazen om de Duitse opmars te stoppen, waarna de brug tijdens de bezetting werd hersteld. Kort na de heropening werd de brug het centrum van hevige gevechten in de Slag om Arnhem. In deze laatste fase van de Operatie Market Garden in september 1944 bleek de brug "een brug te ver", zoals Cornelius Ryan het zou uitdrukken in zijn gelijknamige boek: de poging de brug te veroveren mislukte. Naast onverwachte sterkte van de Duitsers in Arnhem, droeg daaraan bij dat de nog vrij nieuwe verf van de brug zelf, die in brand was geraakt, het strijdtoneel als een fakkel verlichtte. Op 7 oktober 1944 werd de brug door de Amerikaanse luchtmacht gebombardeerd. Wat er nog resteerde werd in februari 1945 door de Duitsers opgeblazen. Na de bevrijding werd naast de gehavende brug een Baileybrug gelegd en na verwijdering van de restanten van de boogbrug en herstel van de noordelijke pijler, kwam een Baileybrug op de oude brugpijlers (geopend 6 februari 1946). Door de directeur-generaal van Rijkswaterstaat, dr. ir. W.J.H. Harmsen, werd op 9 mei 1950 de derde vaste Rijnbrug tijdens een korte plechtigheid geopend. Als toonbeeld van een belangrijke fase van de Nederlandse geschiedenis werd de brug het belangrijkste herdenkingsmonument van de Slag om Arnhem en zij speelt jaarlijks een rol in de internationale herdenkingsactiviteiten voor de slag. Al in 1949 werd door B en W van Arnhem bij Rijkswaterstaat erop aangedrongen de opening van de nieuwe brug op de Airborne-herdenkingsdag te laten plaatshebben en de brug een naam ter herinnering aan de gebeurtenissen te geven. Rijkswaterstaat vond het niet gebruikelijk bruggen namen te geven, anders dan naar de

desbetreffende rivier. In het noordelijke landhoofd is in 1951 een door de provincie Gelderland geschonken herdenkingsplaquette onthuld door luitenant-kolonel John Frost (1912-1993) die met zijn 2nd Parachute Battalion, onderdeel van de 1st British Airborne Division, had gepoogd het noordelijke bruggenhoofd te houden. De herdenkingsplaat is vervaardigd door de N.V. Metaalgieterij Holland te Amsterdam, en draagt een opschrift ter herdenking aan de strijd. Op 17 december 1978 werd alsnog in een passende naam voor de brug voorzien. De Rijnbrug werd vernoemd naar John Frost. Een bronzen herinneringsplaquette met een tekst van Jan H. de Groot boven aan de fietsopgang bij de viaduct aan de noordzijde herinnert hieraan.
De huidige brug is geconstrueerd overeenkomstig de eerste brug als verstijfde staafboogbrug. Deze eerste vaste brug over de Rijn bij Arnhem, ter vervanging van een pontonbrug, was gebouwd tussen 1932 en 1935. De Rijnbrug maakte als vierde brug deel uit van het eerste Rijkswegenplan (1927) dat tot doel had de nationale infrastructuur te moderniseren, in dit geval de route van Den Bosch naar Arnhem, en tevens voor werkgelegenheid te zorgen. In 1928 werd voor dit project, dat voorzag in de bouw van 12 grote verkeersbruggen, het Bruggenbureau opgericht als onderdeel van Rijkswaterstaat. Dit stond o.l.v. ir. W.J.H. Harmsen. Architect ir. A.J. van der Steur was esthetisch adviseur voor de Arnhemse brug en de landhoofden. De bovenbouw van de hoofdoverspanning werd uitgevoerd door F. Kloos en Zonen (Kinderdijk) en De Pletterij v/h/ L.J. Enthoven en Cie (Delft; aanbrug aan de zuidzijde). In Nederland was dit de eerste vaste verkeersbrug die werd uitgevoerd als verstijfde staafboogbrug, een zogenoemde "Langerse brug" naar een eerste toepassing door de Oostenrijkse ingenieur Langer in 1882. Bij dit brugtype worden de hoofdkrachten opgevangen door een volwandige ligger van geklonken staal, hier uitgevoerd met een doorgaande ligger op vier pijlers. De boog dient als ontlastingsboog. Het brugtype werd toegepast voor spoorbruggen en ter versterking van bestaande bruggen. Na Arnhem werd het in Nederland gebruikelijk type (o.a. sterk op Arnhem gelijkende IJsselbrug Deventer). Bij de opening van de lang verwachte Rijnbrug in 1935 zongen alle Arnhemse schoolkinderen "Het Bruggenlied". De officiële opening door Koningin Wilhelmina had plaats in 1936, gelijk met de RWP-brug in Nijmegen. In de oorlog werd de brug hersteld onder leiding van de "Arbeitsgemeinschaft Rheinbrücke Arnheim". Hoofdaannemer was de firma Eggers uit Hamburg, de Arnhemse Stoomsleephellings Maatschappij (A.S.M.) - die de vernielde brug al gedemonteerd had - was een van de Nederlandse onderaannemers. Na de oorlog is de brug met gebruikmaking van de overgebleven pijlers weer in de oorspronkelijke vorm hersteld door de firma Swarttouw uit Schiedam. Daarbij is staal van de grote Britse staalproducent en bruggenbouwer Dorman Long (o.a. de Sydney Harbour Bridge) gebruikt: in geklonken brugdelen is o.a. de naam "Dorman Long" gewalst en "British Steel". Van de pijlers uit de jaren '30 behoefde slechts de noordelijke pijler ingrijpender herstel.
De brug is thans een van de drie grote verkeersaders over de Rijn in Arnhem, was na de eerste voltooiing de belangrijkste verbinding en maakte de grote stadsuitbreidingen ten zuiden van de Rijn mogelijk.

Zij komt direct ten oosten van de het centrum binnen op de brede singel. De keuze voor een lichte boogconstructie was gemaakt om esthetische redenen: de brug moest de lage stadsbebouwing niet domineren. In 1935 doorsneed de brug nog op drastische wijze een huizenblok, waarbij de goten van de resterende huizen op brugdekhoogte lagen. De door ir. Harmsen van RWS geuite wens dat die situatie niet te lang zou duren, werd ironisch genoeg vervuld door de bombardementen: de brug komt nu vrij de stad in en eindigt op het in 1954 modern vormgegeven Airborneplein. De aanbrug aan de zuidzijde loopt door de onveranderd landelijk ogende uiterwaard met winterbed. De brug is beeldbepalend voor het aanzicht van Arnhem: brug en Eusebiustoren vormen de belangrijkste "landmarks" van de binnenstad. De brug is in opdracht van de regionale directie Oost-Nederland van Rijkswaterstaat gerenoveerd. In 2000 werd gestart met onderhoud aan de betonconstructie. In 2003 werd de brug met grit gestraald en voorzien van een aantal verflagen en een laag met een harsachtige stof tegen zoninwerking. Ook werden onderdelen van de brug vervangen, zoals de betonnen dekken van de paden voor de fietsers en voetgangers (thans staal). Onder de brug zijn nieuwe railbanen aangebracht.
Omschrijving
De geklonken stalen VERKEERSBRUG is met aanbrug en viaduct over de Rijn bij Arnhem in totaal ongeveer 600 m lang. De hoofdoverspanning is een verstijfde staafboogbrug. Deze wordt gevormd door een middenbrug met twee doorgaande volwandige verstijvingsliggers, dat wil zeggen de liggers lopen voorbij de brugpijlers en voorbij het einde van de boog. De liggers van 3,4 tot 4 m hoogte met hoeddoorsnede liggen symmetrisch over drie overspanningen van 50 m, 120 m (zomerbed met vaargeul) en 50 m liggen. De wanden van de doorgaande liggers zijn onderling gekoppeld door onder meer dwarsdragers, met daartussen secundaire dwarsdragers en langsliggers en K-verbanden. In de dwarsdragers bevinden zich diverse ronde openingen ten behoeve van buizen en leidingen. Aan de buitenzijde van de doorgaande liggers zijn zogenaamde "consoles" bevestigd, stalen ondersteuningen voor de balken die de betonnen vloer van het rijwiel- en voetpad dragen. De boog en de liggers rusten op twee ellipsvormige rivierpijlers, waartussen de vaargeul loopt. Daarbuiten rusten de liggers op het zware noordelijke landhoofd en een zware zuidelijke overgangspijler. De hoofdoverspanning is verstijfd door een lichte staafboog van 17,5 m hoogte aan elke zijde van de rijweg, waartussen bovenwindverbanden in K-patroon. Hangers verbinden de boog met de liggers. De brug biedt ruimte voor vier rijstroken in beton (in 1935 was dit hout). Buiten de hoofdliggers zijn 4 m brede voetgangers- en fietsstroken geplaatst. De totale breedte is 23,2 m. Voor de vooroorlogse rivierpijlers en landhoofden is gebruik gemaakt van duurzame, weer- en slijtagebestendige natuursteen als bekleding en afwerking van de betonnen pijlers; bij de landhoofden is deze keuze in sterke mate esthetisch bepaald. De landhoofden zijn vervaardigd van zeer zware blokken rode graniet met afgeronde hoekblokken. De wanden van de trapopgangen zijn van zwart graniet omlijst met rood graniet. Voor de treden is gekozen voor basaltlava. In de vormgeving van trappartijen en balustrades is invloed te bespeuren van de robuuste,

expressieve vormentaal van de Amsterdamse school. De in stampbeton uitgevoerde pijlerkernen van de twee zware rivierpijlers met spitsbogig gevormde uiteinden, zijn bekleed met zwart graniet en aan de uiteinden en bovenop met gebosseerde blokken rood graniet. De forse granietblokken verlenen de pijlers stevigheid bij een aanvaring of bij ijsgang. Het noordelijke landhoofd heeft bij het gedeelte, waarop de opleggingen zijn geplaatst, afgeronde hoeken en is geheel bekleed met gebosseerde granieten blokken. Plinten, afgeronde hoekblokken en afsluitende lijsten zijn in fijner bewerkte granieten blokken uitgevoerd. Schade door oorlogsgeweld is nog waarneembaar. Aan elke zijde sluit een vierkante betonnen toren aan, waarvan de onderbouw uit de jaren 1930 dateert en de boven het brugdek uitstekende opbouw na de oorlog gewijzigd is uitgevoerd: aan beide zijden werden de torens hoger en voorzien van een plat dak in plaats van een tentdak. De torens zijn gebouwd over trap- en fietsopgangen; hiertoe hebben de torens in noord- en zuidzijde een rechthoekige doorgang met granieten omlijsting. In de zijgevels kleine lichtopeningen met smeedijzeren sierroosters. De torens worden afgesloten door een uit de jaren '50 daterende betonnen bekroning met geblokte stijlen en kwartholle hoekbeëindigingen, waartussen vlakke betonnen platen zijn aangebracht. De oostelijke bekroning heeft in drie zijden een rechthoekig venster met vlakke omlijsting en betonnen roosterwerk voor de ijzeren ramen. Aan de brugzijde bevindt zich een getoogde ingang met ijzeren hekwerk. De westelijke bekroning bevat in de naar de brug gekeerde zijde een overeenkomstige deur. Aan de noordzijde bevindt zich hier een getoogde opening naar de open binnenruimte, waarin tegen de achterwand de herdenkingsplaat aan de slag om Arnhem is aangebracht. De binnenruimte heeft een leistenen vloer en wandbekleding met afgeronde hoekpartijen. Ten behoeve van de herdenkingsplaats in de torenbekroning is een betonnen "balkonplaat" toegevoegd, rustend op twee hoge betonnen pijlers aan weerszijden van de trapopgang. Aan de zuidelijke voet van beide torens bevindt zich aan weerszijden van de trapopgang een brede betonnen trapwang met granieten plinten en dekplaten. De betonnen trappen, die noordelijk van de torendoorgangen met een sierlijke boog naar het brugdek worden geleid, hebben betonnen treden, een centrale fietsgeul van graniet en stalen buisbalustrades. De overgangspijler aan de zuidzijde van de Rijn is eveneens geheel bekleed met gebosseerde granieten blokken. Deklijsten en afgeronde hoeken zijn overeenkomstig het noordelijke landhoofd uitgevoerd. Tegen de constructie zijn zeer zwaar uitgevoerde bordestrappen met halfrondgesloten, met granieten blokken beklede muren gebouwd. Deze sluiten af met deklijsten. Nabij de aansluiting op de stalen balustrades van de brug bevinden zich forse granieten ornamenten in Amsterdamse schooltrant. Aan de buitenzijde van de traplichamen bevinden zich waterafvoeren. De traptreden zijn van basaltlava, de fietsgeulen van graniet, de balustrades zijn voorzien van granieten dekplaten met flauwe ezelsrug. Voorts zijn er stalen buisleuningen. Tegen de noordelijke muur van dit landhoofd bevindt zich de bergplaats voor de authentieke stalen "verfwagen", die langs stalen I-balken onder de brugconstructie kan worden gerold.

Ten noorden van het noordelijke landhoofd sluit het betonnen VIADUCT met TRAPOPGANG en MONUMENT aan; dit viaduct heeft de functie van aanbrug. Het bestaat uit vier zware betonnen liggers op rijen van vierkante pijlers met verbindende betonnen dekbalk als dwarsverbinding. Voor de oplegging is gebruik gemaakt van stalen scharnieropleggingen. De vierkante pijlers hebben inspringende hoeken. De betonnen liggers zijn onderling verbonden door stalen I-balken. De viaduct biedt doorgang aan de Oranjewachtstraat/Westervoortsedijk (vroeger Marktstraat). De pijlers bij de onderdoorgang van deze vierbaansweg zijn bekleed met forse gebouchardeerde blokken graniet. De kolommenreeksen verdelen de brugdoorgang in een centrale vierbaans verkeersweg en smalle gecombineerde fiets- en voetpaden aan weerszijden. De betonnen zijwanden in de voetgangersdoorgangen hebben granieten plinten. In de noordwand bevindt zich een stalen deur. Ten noorden van de onderdoorgang ten behoeve van de Oranjewachtstraat/Westervoortsedijk bevindt zich aan weerszijden van de viaduct een forse trapopgang. De trapopgangen zijn S-vormig aangelegd en bestaan uit drie rechte vluchten en twee zeshoekige bordessen. De trappen hebben treden van basaltlava, in het midden onderbroken door een fietsgeul van hetzelfde materiaal. De trapwangen zijn gemetseld in quasi handvormsteen in Vlaams verband en worden afgesloten door forse basaltblokken, die trapsgewijs in het metselwerk grijpen. Voorts zijn er ijzeren buisleuningen. Ook de bordessen worden omgeven door vergelijkbare gemetselde muurtjes met dekplaten van basaltlava. Bovenaan bevinden zich eveneens bordessen met gemetselde muurtjes, min of meer driezijdig gesitueerd en op de uiteinden voorzien van wat hoger opgemetselde posten (staand verband) met diamantkopvormige dekplaten van basaltlava. Aan de westzijde is op de gemetselde muur een vierkant raamwerk van basalt geplaatst, waarin de bronzen tekstplaat is aangebracht met vernoeming van de brug naar John Frost.
De AANBRUG aan de zuidzijde is uitgevoerd met volwandige liggers. De aanbrug overspant zes openingen van 42 m, waarmee een totale lengte van 270 m wordt bereikt, beëindigd door het zuidelijke landhoofd. De liggers worden ondersteund door een vijftal brugpijlers van het type van de rivierpijlers, echter in hoogte afnemend. Aan de zuidzijde bevindt zich het zuidelijke landhoofd, voorzien van een bekleding van gebosseerde granieten blokken en afgeronde hoeken met granieten blokken. De zijwanden sluiten aan de bovenzijde af met een rollaag van granieten blokken en een deklijst, waarop nabij de aansluitende brugbalustrades forse granieten hoekblokken aansluiten in Amsterdamse schooltrant. De constructie van liggers, dwarsverbanden en hangers is dezelfde als bij de hoofdoverspanning.
Over de gehele lengte van de brug zijn aan de buitenzijde van de voet- en rijwielpaden balustrades geplaatst. Ten noorden van het noordelijke landhoofd bestaan deze uit een betonnen borstwering, waarop een laag stalen buishek is geplaatst (twee horizontale buizen met aan de onderzijde sierlijk gekromde steunen). De hoofdoverspanning heeft geheel stalen balustrades met drie horizontale buizen en doorlopende vlakke stalen panelen. De zuidelijke aanbrug heeft eenvoudige stalen

balustrades met verticale spijlen. Aan weerszijden van de vierbaans rijweg en de eindportalen staan lantaarnpalen met in de periode na de Tweede Wereldoorlog vernieuwde armaturen (bolvormige kappen). Vergelijkbare lampen zijn ook aangebracht aan de verticale staven van de hoofdoverspanning. Onder de aanzetten van de staafbogen bevinden zich aan beide zijden tegen de staven onderhoudstrappen. Ter nagedachtenis aan de gesneuvelde Britse parachutisten is de brug in de kleuren van de 1st British Airborne Division geschilderd: de onder- en bovenbouw lichtgrijs, opleggingen, leuningen en wegmeubilair in "maroon red".
Waardering
De VERKEERSBRUG genaamd John Frostbrug, met AANBRUG en VIADUCT met TRAPOPGANGEN en MONUMENT, is van algemeen belang als essentieel toonbeeld van de vroege Wederopbouw:
- vanwege de cultuurhistorische waarde als (inter)nationaal gedenkteken als teken voor de strijd tegen onderdrukking en als symbool voor bevrijding en herrijzenis van Nederland. Daarbij is de brug jaarlijks middelpunt van de herdenkingsbijeenkomst van de Slag om Arnhem en de Operatie Market Garden. De bouwhistorie van tweevoudige vernieling en drievoudige (her)bouw draagt hieraan bij;
- vanwege de historische enherinneringswaarde door de uiterst belangrijke en cruciale rol die de brug heeft gespeeld in de Tweede Wereldoorlog (slag om Arnhem) en in het bevrijdingsoffensief;
- vanwege cultuurhistorische waarde als brug uit het Rijkswegenplan 1927, een nationaal project ter verbetering van de infrastructuur van Nederland en ter arbeidsverschaffing in crisistijd;
- vanwege architectuurhistorische waarde als voorbeeld van de bruggenbouw en ingenieursbouwkunst uit het tweede kwart van de 20ste eeuw, in het bijzonder uit de periode van het in 1928 opgerichte Bruggenbureau van Rijkswaterstaat; ook van waarde voor de historie der techniek als eerste Nederlandse Langerse brug (verstijfde staafboogbrug);
- vanwege stedenbouwkundige waarde voor de ontwikkeling van Arnhem in het tweede kwart van de 20ste eeuw, als onderdeel van de verbetering en modernisering van de infrastuctuur op nationaal niveau en vanwege de ruimtelijke en functionele relatie met het eveneens uit de wederopbouw stammende Airborneplein;
- als beeldmerk van de stad Arnhem;
- vanwege situationele waarde door omranding met groenplantsoenen en de ligging in het open uiterwaardgebied.

Voor de overwegingen die aan dit besluit ten grondslag liggen, wordt verwezen naar de bij dit besluit gevoegde bijlage, die geacht moet worden in dit besluit te zijn herhaald en opgenomen, alsmede naar de bovengemelde omschrijving.

Een afschrift van dit besluit zal, onder gelijke dagtekening, worden

verzonden aan de overige belanghebbende(n).

Burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het monument is gelegen, leggen dit besluit op de secretarie ter inzage. De burgemeester maakt de terinzagelegging op de gebruikelijke wijze bekend.

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van CFI, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op *www.bezwaarschriftenocw.nl*.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
dr. Ronald H.A. Plasterk,
namens deze,
het hoofd Monumentenregistratie & Subsidies,

w.g.

mr. Tjeu Otten